

NATUURBEHEER | Provincie halveert kerngebied in Eemland

Boer steeds belangrijker voor vogels

BUNSCHOTEN | Geen boeren, geen vogels. Zo simpel is dat in Eemland. Als er geen boeren waren met enig gevoel voor de grutto, de kievit, de tureluur en de scholekster, dan waren ze er wellicht nog maar mondjesmaat. Maar er ligt een nieuwe dreiging op de loer: zo'n tachtig boeren in Eemland mogen in 2016 geen aanspraak meer maken op een vergoeding voor vogelvriendelijk boeren. Wat nu?

PIET VAN DIJK

Dit jaar hebben er ongeveer 2500 vogelparen in de open gebieden rond Bunschoten, Eemnes, Hoogland en Soest gebroed. „Dat zijn dus 5000 volwassen vogels, want de jongen zijn daar nog niet bij opgeteld,” zegt Warmelt Swart uit Bunschoten met gepaste trots. „En we hadden vorig jaar zelfs velduilen, dankzij een enorm muizenoverschot.”

Swart is voorzitter van de agrarische natuurvereniging Ark & Eemland. Dat is een collectief van boeren en natuurliefhebbers, die zich samen inzetten voor natuurversterking, met financiële steun van de overheid. Voor Eemland betekent dat dat de aandacht voornamelijk uitgaat naar behoud en groei van de populatie weidevogels in de polders.

Vicevoorzitter Kees van Valkengoed van de Lodiijk in Bunschoten is zo'n boer die de natuur een handje meehelpt, door bijvoorbeeld op een deel van zijn landerijen niet te maaien als er vogels broeden. Hij mist dan een perceel met grasopbrengsten. „Maar,” zegt hij met nadruk, „ik ben in de eerste plaats boer. Dan komt er een poosje niks. Dan komt de natuur. Het moet wel leuk blijven. Je moet er iets mee hebben. En er moet iets tegenover staan.”

„Juist,” zegt Swart. „Boeren moeten een reële vergoeding

krijgen voor de inkomsten die ze missen als ze minder vaak gras maaien, kruidenrijk grasland creëren, niet mesten of een stukje nat land, plas-dras noemen we dat, in stand houden. Geen beloning, geen

winstmarge, maar een compensatie voor minder inkomsten. Boeren zijn niet rijk. Maar we willen hen graag stimuleren.”

Van Valkengoed grapt: „Die verkeerde vogels moesten eigenlijk in september broeden. Wat doen ze? Broeden tussen half mei en half juni! Dan heb je juist het beste gras. Ik heb tegen de 45 hectare aan land en op 20 procent doe ik zwaar natuurbeheer. Waarom? Dat is simpel: zodat de generatie die na mij komt ook van vogels kan genieten.”

Hij doet onder meer aan *mozaïekbeheer*: percelen worden niet in hun geheel gemaaid maar in fasen, zodat er ook in mei en juni nog grote stukken zijn met lang gras, die bescherming bieden aan kuikens.

Nieuwe regels

Momenteel zijn er zestig boeren in Eemland die volgend jaar weer willen meedoen met vogelvriendelijk boeren. Samen beheren ze zo'n 1500 hectare natuur op hun terrein. Zestig? Dat waren er tot voor kort toch zo'n 140 met 2700 hectare? „Klopt,” zegt Swart. „Dat heeft namelijk alles te maken met de nieuwe regels voor het agrarisch natuurbeheer, die in

2016 ingaan. Dat is best een dramatische verandering. De provincie heeft het areaal aan gebieden waar boeren een vergoeding kunnen krijgen voor natuurbeheer flink beperkt, van 6000 naar 3000 hectare. Grote stuk-

ken vooral in de polder Zeldert, rond Soest en rond Zevenhuizen zijn eraf geknipt. Daar komen minder weidevogels voor dan bij Eemnes, Bunschoten en Hoogland. De provincie acht de kans klein dat er

► Warmelt Swart (l) en Kees van Valkengoed bestuderen een kaart met de vogelpopulatie van Eemland.

FOTO FRANS KANTERS

veel resultaat mag worden verwacht van weidevogelbeheer op die plekken. En er is gewoon minder budget. De provincie wil dat het geld effectiever wordt besteed en dat valt wel te begrijpen.”

Van Valkengoed: „Ze hebben bij

de provincie Utrecht de focus vooral op de grutto gezet, ook in Brussel waar de helft van onze vergoedingen vandaan komt. Terwijl de grutto meelift met de kievit. Geen kieviten, geen grutto's.”

Veel boeren met een beheersover-

eenkomst vallen dus af, omdat ze nu buiten het nieuwe kerngebied van 3000 hectare vallen. Het zijn er zo'n tachtig. „Maar daar zit nog wel een aantal boeren tussen die met veel inzet aan natuurbeheer hebben gedaan. En bij wie we nog goede kansen verwachten op groei van de weidevogelpopulatie. Die willen we niet afschrijven. We gaan nu een brief schrijven naar de provincie om toch iets te mogen doen met deze pareltjes, zoals wij die noemen,” zegt Swart. „Wij gaan daar zeker wat voor doen, dat gaat ons lukken. Het is niet acceptabel dat dat stopt, want het gaat om kansrijke landerijen.”

Maar niet overal zal dat lukken. Een schrijnend voorbeeld is schapenboer Pieter Kuijter uit Soest, die

GREPPEL-PLAS-DRAS

Met zonne-energie water op land pompen

Sinds 2013 is er sprake van een nieuwe, experimentele vorm van natuurbeheer bij boeren in Eemland: de greppel-plas-dras.

„Met pompen wordt water langs greppels op het land gebracht. Daardoor kan de bodem door weidevogels makkelijker worden doorzocht op bodemdierpjes,” legt Warmelt Swart uit. „En natte stroken trekken insecten aan. Wij kunnen hier in Eemland met zoveel melkveehouderijen in grote gebieden geen hoger waterpeil hebben, zoals

dat in de polder Arkemheen bij Nijkerk wel kan,” zegt hij. „Dat gaat ten koste van het gras. Dan is dit een goed alternatief. We hebben nu al veertig van dit soort plas-draslocaties. En ze zijn een succes.”

„Het vraagt wel werk en inzet van de boer. Om dat tot een minimum te beperken, zijn we een project gestart om deze plas-drasplekken langs greppels te voorzien van pompen op zonne-energie. Dan hoeft de boer bij droog weer niet elke keer de pomp aan en uit te zetten. Dat is uniek in Nederland: plas-

dras bij melkveehouders.” Eemland heeft behalve de 1500 hectares waar boeren de natuur de ruimte geven, ook nog speciale reservaten.

In het noorden van de polders bij Eemnes en bij de Slaagseweg bestaan al sinds de jaren '80 natuurreservaten vol weidevogels, waar ook boeren worden ingezet om het gras te maaien. Verder zijn de meeste buitendijkse gebieden langs de Eem inmiddels ook stukken natuureservaat geworden, in totaal zo'n 800 hectare.

